

نقش خانواده در آموزش دینی فرزندان

سید احمد هاشمی^۱، زیبا بسارده^۲^۱دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران، hmd_hashemi@yahoo.com^۲دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، z.besardeh96@gmail.com

چکیده

نگاهی به تاریخچه آفرینش انسان نشان می‌دهد که همزمان با آفرینش انسان بر روی زمین دین نیز متولد شده و همواره پیامبرانی به کار هدایت و راهنمایی انسانها مشغول بوده‌اند. پرستش نیز در ذات و نهاد آدمی نهفته و جبلّی و فطری اوست (روم/ ۳۰)؛

از نظر علمای مذهبی، دین نه تنها در اصلاح فرد و جامعه تأثیری عمیق دارد بلکه تنها وسیله سعادت و نیکبختی است. به نظر آنها جامعه‌ای که به دین پایبند نباشد، واقع بینی و روشنفکری را از دست می‌دهد و عمرگرانمایه را در گمراهی و ظاهر بینی می‌گذراند؛ عقل را زیر پا گذاشته، چون حیوانات کوتاه نظر و بی‌خرد زندگی می‌کند. دچار زشتی اخلاقی و پستی کردار می‌شود و بدین ترتیب از امتیازات انسانی محروم می‌شود. یکی از مباحثی که امروزه حوزه وسیعی از مسائل تعلیم و تربیت را به خود اختصاص داده، تأثیر متغیرهای محیطی بر شکل‌گیری شخصیت است. از جمله این متغیرهای محیطی دین و آموزشهای دینی معرفی شده است (پارسا، ۱۳۶۸).

در این مقاله هدف ما مطالعه و بررسی اهمیت دین و اخلاق دینی در زندگی و نقش خانواده در آموزش دینی فرزندان می‌باشد. با روش علمی مروری و کتابخانه ایبه بررسی این موضوع می‌پردازیم.

چکیده: تربیت، تربیت دینی، تعلیم و تربیت

مقدمه

تربیت و پرورش کودکان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های پدر و مادر و خانواده‌ها به شمار می‌رود. اگر تربیت فرزندان پایه و اصول تربیت دینی و مذهبی باشد و در عین حال به اصول روان‌شناسی و تربیتی و مراحل رشد کودک توجه شود، پدر و مادر در امر تربیت موفق خواهند بود. به دلیل اهمیت این موضوع و تأکید دین اسلام و ائمه اطهار(ع) بر تربیت دینی فرزندان داشته‌اند، دانستن اصول تربیت دینی فرزندان و انجام تحقیق در این زمینه ضرورت پیدا می‌کند. در تحقیق حاضر با استناد به روایات معصومان(ع) اصول و مراحل تربیت استخراج شده و با استناد به برخی آراء روان‌شناسی، یافته‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و با توجه به پاره‌ای از مسائل اجتماعی و روز تبیین شده است تا نتایج برای خوانندگان کاربردی‌تر و مفید باشد. این نکته از مهم‌ترین جنبه‌های نوآوری این تحقیق به شمار می‌رود. نقش شگفت‌انگیز تعلیم و تربیت در زندگی انسان بر هیچ خردمندی پوشیده نیست. شکوفایی استعدادها و ارزشهای والا بر تعلیم و تربیت مبتنی است و انسان شدن انسان و وصولش به کمال

نهایی، همه مرهون تعلیم و تربیت صحیح است (کاردان، ۱۳۷۲). هدف تعلیم و تربیت در فرهنگ اسلامی، شکوفایی تام و تمام استعدادها و خلاقیتها در جهت رشد شخصیت و تجلی عزت نفس در راه رسیدن به کمال و تبدیل شدن به انسان کامل دانسته شده است (فرهادیان، ۱۳۷۶). در جای دیگر تعلیم و تربیت به اندازه‌ای ارزشمند و با اهمیت تلقی شده است که انسانهای نمونه و معلمان و مربیان معصوم مکتب اسلام، جان خود را فدای آن کرده‌اند (کاردان، ۱۳۷۶). مفهوم تربیت

واژه تربیت با ساختارهای متفاوت لفظی از جمله "رب" تربیت از ماده «ربو» یا «رب» است که در لغت به معنای افزودن، رشد و نمو کردن آمده است. در اصطلاح تربیت عبارت است از هرگونه فعالیتی که معلولان، والدین یا هر شخصی به منظور اثر گذاری بر شناخت، نگرش، اخلاق و رفتار فردی بر اساس اهداف از پیش معین شده انجام می‌دهند. البته این واژه بیشتر در خصوص کودکان به کار می‌رود که پرورش و هدایت است اخلاق و رفتار فرزندان را تا به مرحله بلوغ در بگیرد، در زبان فارسی واژه تربیت به معنای پرورتن ادب اخلاق را به کسی آموختن و پرورتن کودک تا هنگام بالغ شدن به کار رفته است، واژه ترکیبی آن «تعلیم و تربیت نیز به معنای آموزش و پرورش آمده است.

تربیت

تربیت به معنای فراهم آوردن زمینه برای پرورش استعدادهای درونی هر موجود و به فعلیت رساندن امکانات بالقوه در درون اوست (سادات، ۱۳۶۵). در آنجا نیز تربیت معادل بارور ساختن کلیه استعدادها و به فعلیت رساندن آنها دانسته شده است (شعاری‌نژاد، ۱۳۶۵). برای تربیت تعاریف ذیل را قائل است:

۱- مجموعه روشهایی است که شخص برای رشد و تکامل تواناییها، نظریات و سایر اشکال رفتار، که در جامعه وی ارزش مثبت دارند در پیش می‌گیرد.

۲- یک عمل اجتماعی است که اشخاص را زیر نفوذ و تأثیر محیط برگزیده و مضبوط (بویژه در مدرسه) قرار می‌دهد تا شایستگی اجتماعی کسب کنند و به حد نهایی رشد و تکامل فردی برسند.

۳- عمل افزایش مؤثرهای معین و مضبوطی است که هدفشان راهنمایی رفتار انسان بر هدفی تعیین شده است و این هدف برحسب اختلاف فلسفه و نظریات مربیان و ارزشهای مورد قبول هر جامعه فرق می‌کند؛ چنانکه هدف روش آموزش و پرورش در سیستم حکومت دیکتاتوری با سیستم دموکراسی اختلاف دارد.